

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
БАЗИЛЮКА Дем'яна Сергійовича
«Гендерні особливості залучення старшокласників до занять фізичною
культурою і спортом»
на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

У відповідності до пп. 25–26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами), на кафедрі теорії і методики фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України 12 березня 2026 року БАЗИЛЮКОМ Дем'яном Сергійовичем було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації на тему: «Гендерні особливості залучення старшокласників до занять фізичною культурою і спортом» та її обговорення (науковий керівник – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Людмила ДОЛЖЕНКО).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри теорії і методики фізичного виховання було прийнято рішення надати здобувачу БАЗИЛЮКУ Дем'яну Сергійовичу позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Залученість до занять фізичною культурою і спортом набуває особливої важливості в умовах стрімкого розвитку інформаційного суспільства, що впливає як на освітній простір, так і на способи соціалізації та самоідентифікації старшокласників. Старшокласники все частіше демонструють низький рівень зацікавленості до занять фізичною культурою і спортом через підвищення інтелектуального навантаження, зростання кількості часу, проведеного в онлайн-середовищі, та поширення пасивних форм дозвілля, унаслідок цього погіршується фізичний стан старшокласників, що становить загрозу для здоров'я майбутнього покоління.

Сучасна система фізичного виховання в Україні продовжує функціонувати в межах застарілої спортизованої парадигми, що не узгоджується з положеннями Концепції «Нової української школи», не враховує індивідуальних особливостей старшокласників та не відповідає новим соціокультурним викликам.

У цьому контексті актуалізується потреба у переосмисленні підходів до занять фізичною культурою і спортом, зокрема через призму гендерної

чутливості.

Старший шкільний вік є критичним періодом формування особистісних орієнтацій, ціннісних настанов і мотиваційної сфери, зокрема в контексті усвідомлення гендерних ролей і поведінкових моделей. У цей час відбувається активне становлення світогляду, що зумовлює необхідність цілеспрямованого педагогічного впливу на розвиток мотивації до занять фізичною культурою і спортом.

Зважаючи на процеси євроінтеграції України, розвиток інклюзивної освіти та необхідність дотримання принципів гендерної рівності, зростає потреба у перегляді змісту й методів викладання фізичної культури для старшокласників у закладах загальної середньої освіти з урахуванням гендерних особливостей та мотиваційних пріоритетів старшокласників, адже формування гендерного освітнього середовища сприятиме розвитку позитивного ставлення до рухової активності та подоланню стереотипів щодо «чоловічих» і «жіночих» видів спорту.

Потреба у поглибленому вивченні цих питань обумовлюється також віковими особливостями старшокласників, коли відбувається формування їх світоглядних і гендерних орієнтирів, що має довготривалий вплив на поведінкові установки у дорослому житті.

З огляду на це, детальний аналіз залученості старшокласників до рухової активності, а також розробка моделі формування мотивації старшокласників до занять фізичною культурою і спортом з урахуванням гендерних особливостей, сприяли б подоланню стереотипів, забезпеченню рівного доступу до занять і відповідали сучасним віковим та соціокультурним запитам старшокласників

Представлена до розгляду дисертаційна робота БАЗИЛЮКА Дем'яна Сергійовича спрямована на теоретичне та практичне вирішення викладених вище проблем.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана на кафедрі теорії і методики фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України відповідно до Плану науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2021–2025 рр. за темою 3.3 «Удосконалення системи педагогічного контролю фізичної підготовленості дітей, підлітків і молоді в закладах освіти» (номер державної реєстрації 0121U108938).

Внесок дисертанта як співвиконавця теми полягав в обґрунтуванні напряму та організації дослідження, розширенні інформаційної бази щодо застосування гендерного підходу до занять фізичною культурою і спортом старшокласників у ЗЗСО з урахуванням гендерних особливостей, а також у впровадженні отриманих результатів дослідження в практичну діяльність.

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягає в тому, що:

– вперше розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування мотивації старшокласників до занять фізичною

культурою і спортом, що базується на інтеграції гендерного підходу та організаційно-методичних умов ЗЗСО й включає взаємопов'язані блоки (організаційно-методичний, діагностичний, психолого-педагогічний, практичний), педагогічну стратегію вчителя, варіативність форм занять, підбір видів рухової активності та систему критеріїв ефективності;

– вперше теоретично обґрунтовано та експериментально підтверджено вплив організаційно-методичних умов закладів загальної середньої освіти на рівень залученості старшокласників до занять фізичною культурою і спортом з урахуванням гендерних особливостей, що визначається формами організації (урочна/позаурочна діяльність), змістом занять та реалізацією диференційованого підходу;

– виявлено та систематизовано стимулюючі й лімітуючі чинники залучення старшокласників до занять фізичною культурою і спортом з урахуванням гендерних особливостей, які відображають залежність мотиваційної сфери від організаційно-методичних умов освітнього процесу;

– удосконалено наукові підходи до врахування гендерних особливостей старшокласників у процесі організації занять фізичною культурою і спортом шляхом поєднання мотиваційних характеристик старшокласників із варіативністю організаційно-методичних умов.

– дістали подальшого розвитку положення щодо структури мотиваційних пріоритетів старшокласників, які навчаються у ЗЗСО різного профілю (лінгвістичного, математичного, суспільно-гуманітарного), з урахуванням гендерних відмінностей (більш виражена внутрішня мотивація у юнаків та більша залежність мотивації дівчат від організаційно-методичних умов і форм занять); наукові уявлення про застосування гендерного підходу в системі фізичного виховання старшокласників як чинника підвищення їх залученості до систематичної рухової активності.

Практична значущість роботи. Удосконалення підходів до планування та контролю занять фізичною культурою і спортом, враховуючи гендерні особливості старшокласників у ЗЗСО, що спрямовані на створення належних умов для фізичного та психоемоційного відновлення старшокласників впродовж навчального року, формування знань та умінь зі здоров'язбереження, підвищення їх рухової активності. Доповнено наявні розробки щодо особливостей реалізації та організації занять фізичною культурою і спортом у ЗЗСО. Основні положення, результати дослідження, розроблена модель, практичні рекомендації та висновки були апробовані протягом вересня-грудня 2025 року під час уроків фізичної культури в ліцеї №43 «Грааль» м. Києва та впроваджені 26 грудня 2025 року в діяльність ЗЗСО – ліцеїв №14 і №17 м. Києва, а також в освітній процес підготовки здобувачів за спеціальністю 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» під час вивчення фахових дисциплін «Теорія та методика фізичного виховання» та «Нові технології у фізичному вихованні»

Теоретичне значення отриманих результатів. Отримані в процесі дослідження результати дозволяють систематизувати масив наукової і науково-методичної інформації, розширити наявні уявлення щодо гендерних особливостей залученості старшокласників до занять фізичною культурою і спортом.

Представлені в дисертаційній роботі системний та комплексний підходи до поставленої проблеми можуть стати методичною основою для подальшої розробки комплексних програм і диференційованих методик занять фізичною культурою і спортом у закладах загальної середньої освіти з урахуванням гендерних, вікових та психологічних особливостей старшокласників. Крім того, результати дослідження можуть бути використані для впровадження інноваційних підходів для підвищення мотивації старшокласників до систематичної рухової активності, а також для інтеграції у освітній процес підготовки фахівців відповідної спеціальності у закладах вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що висвітлені в дисертаційній роботі, повною мірою відповідають меті і завданням та обґрунтовані наведеними даними згідно з результатами дослідження. Розв'язання поставлених у роботі завдань супроводжується використанням комплексу взаємозв'язаних сучасних валідних методів дослідження.

Отримані результати дослідження базуються на інформативних методах та фактичному матеріалі, що цілком забезпечує належну достовірність і обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи та сформульованих у ній висновків. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечений значним обсягом дослідження, тривалістю дослідження, кількістю випробовуваних, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням адекватних методів математичного опрацювання матеріалів.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації опубліковано в наукових журналах та представлено в тезах на науково-практичних конференціях різного рівня. В опублікованих наукових працях зі співавторами та без дисертант самостійно виконав експериментальну частину дослідження та проаналізував отримані результати.

Наукові результати дисертації висвітлені в 12 наукових публікаціях: 5 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України; 7 публікацій апробаційного характеру

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертації доповідалися та обговорювалися на XV Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2022); XVI Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2023); XVII

Міжнародній науково-практичній конференції «Formation of Prospects for the Global Development of Humanity: Modern Problems of Science and Technology» (Болонья, Італія, 2024); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти» (Харків, 2024); III Загальноуніверситетській науковій конференції аспірантів і докторантів «Дисертаційне дослідження: від ідеї до реалізації» (Київ, 2025); VIII Всеукраїнської науковій електронній конференції «Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності» (Київ, 2025); I Міжнародній науково-практичній конференції «Scientific Progress: Theories, Applications and Global Impact» (Брага, Португалія, 2025); I Міжнародній науково-практичній конференції «Progressive Approaches in Science and Engineering» (Копенгаген, Данія, 2025); Міжнародній науково-практичній конференції «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту, фізичної терапії та ерготерапії» (Дніпро, 2025); IX Міжнародній конференції «Сталий розвиток і спадщина у спорті: проблеми та перспективи» (Київ, 2025); III Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання різних груп населення» пам'яті професора Т. Ю. Круцевич (Київ, 2026).

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Метою та завданням дослідження було сформульовано із науковим керівником. Автором самостійно здійснено аналіз літературних джерел, даних мережі «Інтернет» та передового досвіду. Здобувач самостійно виконав обґрунтування гендерних особливостей залучення старшокласників до занять фізичною культурою і спортом; а також вперше розробив модель формування мотивації старшокласників до занять фізичною культурою і спортом у ЗЗСО з урахуванням гендерних особливостей, а також лімітуючі та стимулюючі фактори залучення старшокласників до занять фізичною культурою і спортом з урахуванням гендерних особливостей та організаційно-методичних умов

Усі розділи власних досліджень, висновки та аналіз отриманих результатів дисертації оформлені автором самостійно. Здобувачем сформульовано висновки, які повністю відповідають поставленим завданням. Дисертантом підготовлено матеріали для наукових публікацій та для впровадження наукових розробок у практику.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію викладено грамотною українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам МОН України. Побудова – логічна. Адекватно використано наукові терміни. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота БАЗИЛЮКА Дем'яна Сергійовича «Гендерні особливості залучення старшокласників до занять фізичною культурою і

спортом» є завершеним науковим дослідженням і за змістом повністю відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію БАЗИЛЮКА Дем'яна Сергійовича на тему: «Гендерні особливості залучення старшокласників до занять фізичною культурою і спортом» та наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, а також за результатами публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення, вважаємо, що робота є актуальною, виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, являє собою повністю завершену наукову працю, під час підготовки якої застосовувалися сучасні методи досліджень, має наукову новизну, практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, нове розв'язання актуального наукового завдання щодо підвищення мотивації, залученості та формування стійких позитивних установок до занять фізичною культурою і спортом старшокласників із врахуванням їхніх гендерних, вікових та соціокультурних особливостей, адекватна поставленій меті та містить висновки, які відповідають завданням. Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та рекомендується до захисту з метою присудження здобувачу БАЗИЛЮКУ Дем'яну Сергійовичу ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Комісія рекомендує вченій раді НУФВСУ утворити разову спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації БАЗИЛЮКА Дем'яна Сергійовича з метою присудження йому ступеня доктора філософії у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Олена АНДРЕЄВА, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри оздоровчо-рекреаційної рухової активності Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Оксана МАРЧЕНКО, доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, директор Навчально-наукового інституту здоров'я, реабілітації та фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: В'ячеслав СЕМЕНЕНКО, кандидат наук з фізичного

виховання і спорту, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Ігор БАКІКО, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри фізичної культури, спорту та здоров'я Луцького національного технічного університету.

опонент: Тетяна БАЛА, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання Харківської державної академії фізичної культури.

Висновок підготувала комісія у складі:

д.фіз.вих., професор

Олена АНДРЕЄВА

д.фіз.вих., професор

Оксана МАРЧЕНКО

к.фіз.вих., професор

В'ячеслав СЕМЕНЕНКО

Голова засідання,
доктор філософії, доцент

Марина ДЄДУХ

Підписи Олени АНДРЕЄВОЇ, Оксани МАРЧЕНКО, В'ячеслава СЕМЕНЕНКА, Марини ДЄДУХ засвідчую

Начальник
відділу кадрів

23.03.2026

* м.Київ